

Psalm 11

1 Een psalm van David, voor de koorleider. Ik heb tot de HEERE de toevlucht genomen. Hoe kunt u dan zeggen tegen mijn ziel: Vlucht weg naar uw bergen, als een vogel!

In veel psalmen spreekt David uit, dat hij de toevlucht genomen heeft tot de HEERE, dat wil zeggen: van Hem hulp en bescherming verwacht, en niet op menselijke helpers, op wapens of op dikke muren vertrouwt (vgl. Psa. 7:1, 11:1, 16:1, 18:3, 25:20, 31:1, 57:1, 61:4, 71:1, 141:8, 144:2). Tegen mensen die hem aanraden: “Vlucht, vlucht, haast je naar de bergen, snel, vlieg daarheen als een vogel!”, zegt de psalmist: “Hoe kunnen jullie mij nu zoiets voorhouden? Als ik dat zou doen, zou ik vertrouwen op de ontoegankelijkheid van een bergtop, of de duisternis van een spelonk. Maar van zulke dingen verwacht ik mijn hulp niet, ik verwacht mijn hulp alléén van de HEERE”.

David beschouwde de ogenschijnlijk welgemeende raad van mensen uit zijn omgeving als een verzoeking om niet langer op God te vertrouwen. Het is ook mogelijk, dat de raadgevers een verborgen agenda hadden, die de psalmist doorzag. In de Bijbel wordt niet verteld, bij welke gelegenheid Psalm 11 is geschreven. Sommige uitleggers menen, dat de psalm is gedicht op een tijdstip waarin David nog niet zo lang aan Sauls hof vertoefde, maar de koning zijn succesvolle dienaar al wel met wantrouwen bekeek en als een bedreiging beschouwde. Als David de raad om te vluchten had opgevolgd, zouden de sprekers een reden hebben gehad om hem bij Saul aan te klagen.

Het antwoord van David heeft veel overeenkomst met een later antwoord van Nehemia en van de Here Jezus. Toen Semaja tegen Nehemia zei: “Laten wij elkaar ontmoeten in het huis van God, binnen in de tempel. Laten we de deuren van de tempel sluiten, want ze komen om u te doden, ja, vannacht komen ze om u te doden!” (Neh. 6:10), antwoordde Nehemia: “Zou iemand zoals ik vluchten? En zou iemand zoals ik naar de tempel gaan en in leven blijven? Ik ga niet!” (Neh. 6:11). Nehemia doorzag de intrige: Niet God had Semaja gezonden, maar Semaja sprak deze profetie uit omdat Nehemia’s vijanden, Tobia en Sanballat, hem hadden ingehuurd. De vijanden wilden dat Nehemia bevreesd zou worden, en zou zondigen door de tempel binnen te gaan. Dan zouden zij Nehemia een slechte naam kunnen bezorgen, en de spot met hem kunnen drijven (Neh. 6:12-13).

Tijdens het leven van de Here Jezus gebeurde er iets dergelijks. Er kwamen enkele Farizeeën naar Hem toe, die zeiden: “Ga weg en vertrek van hier, want Herodes wil u doden!” (Luk. 13:31). In werkelijkheid had Herodes dit gerucht zelf laten

verspreiden, want hij hoopte dat Jezus, die hij als een gevaarlijke volksmenner beschouwde, dan het besluit zou nemen om uit zijn gebied te vertrekken. De Heiland doorzag de list. Hij antwoordde: “Ga heen en zeg die vos: Zie, Ik drijf demonen uit en verricht genezingen, vandaag en morgen, en op de derde dag word ik voleindigd” (Luk. 13:32).

2 Want zie, de goddelozen spannen de boog, zij leggen hun pijlen op de pees om in het donker te schieten op de oprechten van hart.

Het is niet helemaal duidelijk, of de woorden van vers 2 werden uitgesproken door de raadgevers, of dat dit het oordeel van de psalmist is over de ware betekenis van hun raad.

Wanneer de eerste opvatting juist is, zeiden de raadgevers tegen David: “Vlucht nu het nog kan, vlucht snel, want goddelozen hebben het op je leven gemunt, ze willen je stiekem ombrengen. Elke Israëliet die geen jaknikker is en die niet klakkeloos de bevelen van Saul opvolgt, is zijn leven niet zeker”. Volgens de raadgevers hadden de vijanden al voorbereidingen getroffen om David op een onbewaakt ogenblik, en op een plek waar niemand het zag, van het leven te beroven. Dat droevige lot zou alle oprechten van hart in het land treffen.

Het “spannen van de boog”, het “leggen van pijlen op de pees” en het “schieten in het donker” zijn vermoedelijk echter niet letterlijk, maar figuurlijk bedoeld. In de Psalmen en ook in andere Bijbelboeken worden de pijl en de boog dikwijls gebruikt als beeldspraak voor laster en leugen. Op zulke plaatsen gaat het om de menselijke tong en wat die tong teweeg brengt.

In Psa. 64:4-5 spreekt David over mensen “die hun tong scherpen als een zwaard, *een bitter woord aanleggen als hun pijl, om in verborgen plaatsen de oprechte te beschieten; plotseling schieten zij op hem* en zij zijn niet bevreesd”. In Psa. 57:5 klaagt hij over “mensenkinderen van wie de tanden speren en *pijlen* zijn, en hun *tong* een scherp zwaard”. De dichter van Psa. 120:4 zegt over de tong: “Wat zal de tong vol bedrog u geven? Wat zal die aan u toevoegen? *Scherpe pijlen van een machtig man*, en gloeiende houtskool van bremstruiken daarbij”.

De Spreukendichter vergelijkt een vals getuigenis en leugens met een scherpe pijl. “Zoals een strijdhamer, een zwaard en *een scherpe pijl*, zo is iemand die tegen zijn naaste een vals getuigenis aflegt” (Spr. 25:18). “Zoals een dolleman die fakkels, *pijlen* en moordtuig werpt, zo is iemand die zijn naaste bedriegt en zegt: Deed ik het niet voor de grap?” (Spr. 26:18).

Ook de profeet Jeremia maakte deze vergelijking. Over de inwoners van Jeruzalem schreef hij: “Hun tong is een moordende pijl, bedrog spreekt hij. Met zijn mond spreekt men van vrede met zijn naaste, maar in zijn binnenste legt men hem een hinderlaag” (Jer. 9:8)

Psa. 11:2 zou daarom het oordeel van de psalmist kunnen zijn over de woorden van zijn raadgevers. Hun raad leek oprecht gemeend, ze leken zijn welzijn op het oog te hebben. Maar in werkelijkheid was het hun bedoeling om David in diskrediet te brengen, het wantrouwen van Saul tegen zijn dienaar te vergroten en hem extra argumenten te geven om David uit de weg te ruimen. Velen aan het hof waren er op uit, om David te belasteren, kwaad van hem te spreken en hem te beschadigen.

Wat de “raadgevers” zeiden, was niet helemaal uit de lucht gegrepen. Saul wantrouwde dienaren, die succesvol waren en de volksgunst verwierven, want zulke mensen beschouwde hij als potentiële troonpretendenten en dus als een bedreiging. Maar David was niet van plan om zich door angst te laten leiden, al was de dreiging reëel. Hij had de toevlucht genomen tot de HEERE.

3 Voorzeker, de fundamenten worden omvergehaald! Wat kan de rechtvaardige dan doen?

De verzuchting dat “de fundamenten worden omvergehaald” kan betrekking hebben op het gedrag van Saul, die zich in zijn bestuur hoe langer hoe minder hield aan Gods wet en aan rechtvaardige beginselen. Het zou ook betrekking kunnen hebben op de intriges, de leugens en het bedrog van de mensen in Davids omgeving. Niets was meer wat het leek, wie kon je nog vertrouwen? Op wiens woord kon je nog aan? Was er nog wel ergens oprechte vriendschap en echt medeleven te vinden?

Als alles wankelt, wat kan een rechtvaardig mens dan doen? Op die retorische vraag had de psalmist in vers 1 al antwoord gegeven: de toevlucht nemen tot de HEERE. En in de volgende verzen (vers 4 tot 6) gaat hij uitleggen, waarom de rechtvaardige dit met een gerust hart kan doen.

4 De HEERE is in Zijn heilig paleis, de troon van de HEERE staat in de hemel; Zijn ogen doorzien, Zijn blikken beproeven de mensenkinderen.

Als alles op aarde wankelt, en zelfs wanneer “de krachten van de hemelen wankelen” (Luk. 21:26, Hag. 2:7,22) is er één ding dat rotsvast overeind blijft: de troon van de HEERE in de hemel. Wat er in de schepping plaatsvindt, is niet aan

Zijn aandacht ontsnapt en wat er gebeurt, hoe ernstig ook, is Hem niet uit de hand gelopen.

In Psa. 11:4 benadrukt David vooral, dat de HEERE het bedrog, de leugens, de valse getuigenissen en de verborgen bedoelingen van mensen ziet en doorziet. Voor “Zijn blikken” staat in het Hebreeuws letterlijk: “Zijn oogleden” (zie de oude Statenvertaling). De ogen van de HEERE zijn nooit gesloten, Hij is het Die “harten en nieren” beproeft (Psa. 7:10). Hij ziet wat mensen van plan zijn, wat ze in het verborgene beramen en uitvoeren, en Hij vergeet het niet.

5 De HEERE beproeft de rechtvaardige, maar Zijn ziel haat de goddeloze en wie geweld liefheeft.

Uit vers 5 blijkt dat de HEERE, wiens ogen alles doorzien, verschillende mensen op een verschillende manier bekijkt. In het leven van rechtvaardigen (dat wil zeggen: mensen die Hem op Zijn woord geloven en die aan dat woord vasthouden) heeft Hij behagen. Hij laat moeilijke en gevaarlijke omstandigheden toe, om hen te beproeven – om aan iedereen te laten zien, dat hun vertrouwen in Hem oprecht is en dat zij Hem zelfs in moeilijke omstandigheden trouw blijven.

Aan gelovige volksgenoten schreef de apostel Petrus: “U wordt... door de kracht van God bewaakt door het geloof tot de zaligheid, die gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd. Daarin verheugt u zich, ook al wordt u nu voor een korte tijd – als het nodig is – bedroefd door allerlei verzoeken, opdat de beproefing van uw geloof – die van groter waarde is dan die van goud, dat vergaat en door het vuur beproefd wordt – mag blijken te zijn tot lof en eer en heerlijkheid, bij de openbaring van Jezus Christus” (1 Petr. 1:5-7).

Omdat een rechtvaardige op God vertrouwt en tot Hem de toevlucht neemt, wordt zo iemand door God bewaakt en bewaard. De HEERE geeft met de verzoeking ook de uitkomst, zodat de gelovige de verzoeking kan verdragen (1 Kor. 10:13).

Het gedrag van mensen die het geweld liefhebben omdat ze menen dat er geen God is, wordt door de HEERE op een andere manier gadeslagen. Van hun praktijken heeft Hij een afschuw. Wanneer de maat van hun ongerechtigheid vol is, zal Hij hen straffen. Uiteindelijk zal hun “weg” totaal vergaan. Want in de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde, die God scheidt, zal gerechtigheid wonen (2 Petr. 3:13). Niet de weg van het geweld heeft de toekomst, maar de weg van de barmhartigheid en de rechtvaardigheid.

6 Hij zal op de goddelozen valstrikken, vuur en zwavel doen regenen. Een verschroeiende stormwind zal het deel van hun beker zijn.

Vers 6 is in Bijbelvertalingen op uiteenlopende manieren weergegeven. Letterlijk wordt hier gezegd, dat de HEERE “strikken van vuur en zwavel” op de goddelozen zal doen regenen. Het woord dat als “valstrikken” is vertaald, is in het Oude Testament meestal de aanduiding van een “strik” waarmee een vogel wordt gevangen (Psa. 91:3; 124:7; Spr. 7:23; Pred. 9:12; Hos. 9:8; Amos 3:5). Het betreft een vlak net, dat plotseling dichtklapt. De grondbetekenis van het woord is “uitgespreid”. In enkele gevallen heeft het betrekking op metalen als goud of koper, die tot draden kunnen worden uitgetrokken of kunnen worden platgeslagen om er een kunstvoorwerp mee te bedekken (Exod. 39:3, Num. 16:38).

In het verleden heeft de HEERE “vuur en zwavel” doen regenen op Sodom en Gomorra (Gen. 19:24), en in de toekomst zal Hij de legers van Gog met hetzelfde oordeel treffen (Ezech. 38:22).

Sommige Bijbelvertalers schreven in Psa. 11:6: “vurige kolen” (Groot Nieuws Bijbel, CLV). Als je vuur wil “uitspreiden” of over een groot oppervlak wil laten “regenen”, moet je van gloeiende kolen of vurige hagel gebruik maken, was hun gedachte. De vertaling “vurige kolen” moet echter worden beschouwd als een parafrase.

Uit Psa. 11:6 blijkt, dat de goddelozen plotseling door het oordeel van God zullen worden getroffen, daaraan beslist niet zullen kunnen ontsnappen, en dat er op dat moment niets van hen zal overblijven. Zoals Bildad in het boek Job zegt: “de gedachtenis” van iemand op wie zwavel gestrooid wordt, zal “van de aarde vergaan” (Job 18:15-17). Of zoals de apostel Paulus schreef aan de Filippenzen: “Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen... en zij zullen geenszins ontkomen” (1 Thess. 5:3).

Omdat “strikken van vuur en zwavel regenen” in Psa. 11:6 een parallel is van: “een verschroeiende stormwind” zijn het vuur, de zwavel en de woestijnstorm wellicht niet letterlijk bedoeld, maar beeldspraak. Zulke beelden laten zien, dat de goddelozen niet zullen ontsnappen en totaal worden weggevaagd. In het Nieuwe Testament wordt op vele plaatsen gezegd, dat bij de komst van de Messias in de voleinding van de eeuw de “zonen van de boze” en “hen die de wetteloosheid doen”, verzameld en “in de vuuroven geworpen” worden (Matth. 13:40-42, 49-50). Volgens de apostel Paulus zullen wie niet waakzaam zijn, door die dag “als een strik” worden overvallen (Luk. 21:34-35).

“Het deel van hun beker” is beeldspraak voor wat een gastheer zijn gasten te drinken geeft. Voor wie op God vertrouwen is de beker met heil en zegeningen gevuld (Psa. 23:5, 116:13), maar voor wie Hem verachten bevat ze grimmigheid en toorn (Psa 75:9, Jer. 25:15, Openb. 14:10, 16:19).

Hoewel Sodom en Gomorra door een regen van vuur en zwavel zijn weggevaagd (Gen. 19:24, Luk. 17:29), was dit voor de mensen die deze steden bewoonden niet het definitieve of laatste oordeel (vgl. Ezech. 16:53-63; Matth. 10:15, 11:24; Mar. 6:11; Luk. 10:12). Het oordeel over de goddelozen bij de voleinding van de eeuw (Psa. 11:6) is daarom ook een volledig en een vernietigend, maar nog niet hun definitieve oordeel.

7 Want de HEERE is rechtvaardig, Hij heeft rechtvaardige daden lief. De oprechten zullen Zijn aangezicht aanschouwen.

Het slot van Psalm 11 kan op verschillende manieren worden weergegeven. In de Herziene Statenvertaling wordt opgemerkt, dat “De oprechten zullen Zijn aangezicht aanschouwen” (CLV, HSV) niet de enige tekstvariant is. “Zijn aangezicht aanschouwt de oprechte” (SV) is een andere mogelijkheid. Voor de betekenis van de tekst maakt dit weinig uit.

Omdat de HEERE rechtvaardig is, is het vanzelfsprekend dat Hij het kwaad niet onbeperkt zal laten voortwoekeren. De boze en het kwaad hebben een plaats in Zijn plan, maar in de uiteindelijke en definitieve versie van Gods schepping zullen er alleen oprechten en rechtvaardigen zijn. In de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde, die God scheidt en die “voor Zijn aangezicht zullen staan”, zal gerechtigheid wonen (Jes. 66:22; 2 Petr. 3:13). Van die nieuwe schepping wordt gezegd, dat de “slaven van God” Hem daarin zullen dienen, “en zij zullen Zijn aangezicht zien” (Openb. 21:1, 22:4).

12:1 Een psalm van David, voor de koorleider, op ‘De achtste’.

Zoals eerder werd opgemerkt, zijn de woorden: “Een psalm van David, voor de koorleider” misschien het onderschrift van Psalm 10 geweest, en niet het opschrift van Psalm 11. Indien dit juist is, moet Psalm 12:1, waar staat: “Een psalm van David, voor de koorleider, op ‘De achtste’”, worden beschouwd als het onderschrift van Psalm 11.

Van de betekenis van de uitdrukking “de achtste” zijn door uitleggers uiteenlopende verklaringen gegeven. Volgens de kanttekeningen van de Statenvertaling menen sommigen, dat de psalm moest worden begeleid met een

achtsnarig instrument, terwijl anderen aan een toonsoort denken: de achtste toon, of hoge C. Andere Bijbelvertalingen denken aan een achtstemmig mannenkoor, een vrouwenkoor of een jongenskoor. Het ligt echter meer voor de hand, om ‘de achtste’ op te vatten als een aanduiding van de achtste *dag*.

Indien dit juist is, was de psalm mogelijk bedoeld om op de achtste, de “grote dag” van het Loofhuttenfeest (Lev. 23:36, Joh. 7:37) te worden gezongen. Het is ook mogelijk dat er wordt bedoeld op de achtste dag van de wereldgeschiedenis. Op zes “dagen” van duizend jaar volgt er in Gods plan de zevende dag van de “wereldsabbat” (Openb. 20:2,3,4,5,6,7). Die dag zal worden afgesloten doordat vuur neerdaalt van de hemel dat de legers van Gog en Magog verteert (Openb. 20:7-9). Na het oordeel van de grote, witte troon zullen er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde verschijnen (Openb. 21:1) en breekt de achtste dag aan.

Op deze gebeurtenissen wordt in Psalm 11 gezinspeeld: de misleiding van de satan en de laster van Israëls vijanden (vs. 2-3, vgl. Openb. 20:7-9), het regenen van vuur en zwavel op de vijanden (vs.6, vgl. Openb. 20:9-10) en het aanbreken van de achtste dag, waarop de “oprechten”, de “slaven van God” of “knechten van de HEERE”, Zijn aangezicht zullen aanschouwen (vs. 7, vgl. Openb. 22:4).

* * * * *